

ТЕМАТИЧНО-ЗМІСТОВЕ НАПОВНЕННЯ НОВИН РЕГІОНАЛЬНИХ ТЕЛЕКАНАЛІВ

Парасковія Дворянин

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Генерала Чупринки, 49, 79044, м. Львів, Україна,
e-mail: kafradioiteleb@ukr.net*

Проаналізовано і осмислено десятки випусків новин регіональних телеканалів Автономної Республіки Крим, Вінниці, Дніпропетровська, Львова, Сум і Харкова. З'ясовано, що тематика і змістовна насиченість новин, їхні зображально-текстова напруженість і ненапруженість значно залежать від суспільно-політичної ситуації в області, Україні та світі.

Ключові слова: регіональне телебачення, новини, суспільно-політична ситуація, професіоналізм, національно-громадянська позиція, соціогуманістичні потреби реципієнтів.

„Ідея українського державного самоздійснення” (О. Ольжич) твориться також мережами інформаційних комунікацій, структурним елементом яких є регіональна телевізійна комунікація. „Усі люди одержують відомості з навколишнього світу за допомогою органів зору, слуху, дотику, смаку і нюху. Найважливішими серед них є, звичайно, ті, які допомагають людям краще орієнтуватися у соціальній дійсності. Зміст цих відомостей становить відображення подій і процесів життєдіяльності суспільства, а його значення зумовлюється не стільки біологічними, скільки соціальними умовами, наявними у суспільстві економічними, політичними та ідеологічними відносинами” [10, с. 101], – підкреслив професор В. Я. Миронченко.

Телевізійні канали не тільки повідомляють регіональні новини, а й постачають глядачів певними судженнями про факти, події, явища, оцінками, схваленнями чи осудженнями поведінки, вчинків окремих осіб, груп людей, партій, суспільних організацій, а також властей, урядових структур тощо. Забезпечуючи доступ громадян до інформації, журналісти регіонального телебачення можуть виконувати свій професійний обов'язок – бути на сторожі суспільних інтересів, формувати у глядачів попит на абсолютні, національні, громадянські, сімейні, особисті морально-духовні цінності. Адже, „якщо народ поінформований, держава стоятиме, але через непоінформованість держава впаде або вироджуватиметься” [7, с. 32], – полюбляють повторювати цю фразу Бенджаміна Франкліна Бейча американські журналісти. Особливу цінність має нова інформація, яку в практиці журналістської роботи і наукових досліджень іменуємо новинами.

Поняття „новина” має широке і вузьке значення. У широкому значенні воно означає „повідомлення”, „послання” або звістка у процесі комунікації. Це поняття використовується в теорії інформації і техніці зв'язку. В журналістиці воно має вузьке значення. Професор Е. Дофіфат писав, що звістки – це повідомлення про нові події, які виринають

на тлі боротьби за існування поодиноких людей, а також спільнот. Він встановив три характерні ознаки звістки: „1) вони мусять бути цінними та корисними для того, хто їх дістав; 2) вони мусять бути новими та негайно передаватися; 3) вони переказуються через когось третього і внаслідок цього вони мають неминуче суб'єктивне забарвлення” [1, с. 47]. Отже, новина у будь-якому засобі масової комунікації є „новою інформацією”, точніше: „повідомлення про певну актуальну подію, яка викликає громадський інтерес, або у ще вужчому розумінні – певним, створеним за встановленими правилами журналістським жанром (вербальна, графічна або телевізійна новина)” [18, с. 502], – зазначає Вінфрід Шульц.

Журналістська практика спонукає враховувати реальні умови (техніко-технологічні, фінансові, професійні тощо), в яких функціонують регіональні телеканали. Така ситуація є також причиною дещо незадовільного насичення інформаційного процесу тематично цікавими, актуальними, змістовно багатими новинами, які би були важливою складовою творення своєрідного соціокультурного простору в тому чи іншому регіоні. Правда, ця реальність є практично гіперболізована. По-перше, саме в регіональних медіа найцікавіше вивчати процес поширення (чи як його ще називають – дифузії новин) та впливу на аудиторію (аудиторія не є настільки розмита для вивчення взаємовпливу як у центральних каналів), але, по-друге, в регіонах кількість телевізійних працівників менша. І регіональне телебачення вимушене працювати в умовах, коли великий вибір медіапродуктів (і центральних, і місцевих телеканалів), жорстка конкуренція на телевізійному ринку, а глядач вимагає „інформуйте мене” та ще й „здивуйте мене”. Отож, телевізійний журналіст, інформуючи та дивуючи аудиторію, водночас мусить дбати ще й про власне реноме; щоб його матеріали не загубилися в інформаційному потоці, не спровокували судових позовів, не травмували аудиторію.

Опитуючи репортерів про сенс їхньої журналістської роботи, 39 із 50 відповіли, що головним для них є розуміння, сприйняття аудиторією їхніх новинних повідомлень. Професор В. М. Владимиров наголошує, що комунікаційно-інформаційний процес повинен бути таким, аби „кожен з маси міг вільно: а) зрозуміти смисл інформації, б) зрозуміти витоки інформації, в) зрозуміти можливі наслідки інформації, г) на підставі досягнутого (з власного досвіду та за допомогою журналістів) розуміння свідомо прийняти рішення та діяти під власну відповідальність” [2, с. 77].

Тоді новина, вперше увійшовши у духовний світ людини, не залишиться „при порозі”, а й вступить у зв'язки із світоглядом, переконаннями, знаннями, уподобаннями, упередженнями тощо, вступить до етапу інтерпретації. За таких умов свобода творчості та соціально-моральна відповідальність журналіста й оператора (є думки, що спочатку оператора, а потім журналіста, бо, мовляв, новини це – 60–70 % відео) із почуттів переростають у переконання, пам'ять як четвертий вимір; людська пам'ять як „четвертий вимір” (Роман Іваничук). Людина проходить через три виміри: народження, життя, смерть. Вузловим імперативом пам'яті – четвертого виміру екзистенції української нації є Бог, Свобода, Правда, Незламність, Вірність українській Україні.

В американських підручниках для репортерів були підсумовані інгредієнти новини на кшталт куховарської книги. Карл Уоррен, наприклад, назвав десять елементів:

новинка, близькість, значення, знані особи, драматичність, невизначеність, конфлікт, секс, почуття, прогрес [18, с. 530]. У 2008 році на телеканалі „1+1” було оголошено курс на „новини для барбоса” [15].

У рамках нового курсу для кореспондентів „ТСН” були задані нові критерії створення новин: 6 „С” (страх, скандал, смерть, сміх, секс, сенсації) і 1 „Г” (гроші). Ці нововведення, спрямовані на підвищення рейтингів новинних випусків „ТСН”, були зорієнтовані на „нижчий рівень” глядацької психіки. Наші спостереження, тематичні бесіди зі студентами (метод дослідження) засвідчили, що „новий” підхід до створення новин на „1+1” розплоджувався і на регіональних телеканалах. Про його морально-естетичну, духовно-психологічну шкідливість мовилося також на міжнародній науково-практичній конференції „Сучасна новинна журналістика: тенденції розвитку, форми подання, суспільний резонанс”, яка відбулася 25–27 жовтня 2012 року на факультеті журналістики Львівського національного університету імені Івана Франка.

Роздумуючи над проблемою взаємозалежності „новина – глядач”, соціолог Євген Головаха підкреслив, що „людина слабка за своєю природою. Всі ми слабкі. І наш інтерес значно легше купити на низькості. Звичайно, значно цікавіше подивитися якийсь скандал. Ось що ви вибираєте: скандал, де всі поп-зірки тягають одна одну за волосся, чи серйозну розмову про їхні вокальні особливості. Що ви вибираєте? Переважна більшість дивитиметься скандал. І я дивитимуся, і будь-хто. Ця наша властивість купуватися на те, що має низинну природу. Ось її-то саме й можна коректувати особливою роботою. Але це дуже важко – знайти такі засоби, щоб раціональне, високодуховне, інтелектуальне викликало інтерес” [8].

Щоби на всіх телеканалах України, в тому числі й регіональних, які є самостійним сегментом структури національного телебачення, запанувала вдумлива, цікава телевізійна журналістика, інформацію потрібно розглядати як духовно-інтелектуальну національну вартість, яка в демократичному суспільстві вільно пульсує по вертикалі – від покоління до покоління, і по горизонталі – на рівні одного покоління чи особи. Свідоме й активне прискорення руху правдивої інформації знань академік С. Й. Вовканич називає духовною інформаційною мобільністю нації [3, с. 14], що ґрунтується на теорії масової комунікації [13; 16; 17], яка охоплює структурні елементи: „соціальне навчання, культивування, соціалізацію, нав’язування порядку денного, когнітивність (конструктивізм), використання і задоволення” [16].

За допомогою *вертикальних* форм (структур вертикальної передачі інформації від покоління до покоління) формуються історична пам’ять, духовність, національна свідомість, гордість і менталітет народу, базовий (ресурсний) рівень знань – національна освіта, культура, традиції, громадська думка і виховний ідеал, норми поведінки, ціннісні орієнтації тощо. За допомогою *горизонтальних* форм передачі (на рівні одного покоління чи особи) створюється інтелектуальна власність народу, наука, система інтелектуальних національних центрів, різні творчі та інноваційні організації [3, с. 15]. Основним інформаційним носієм, що створює вертикальні і горизонтальні зв’язки між комунікаторами, є система засобів масової інформації, до якої також належить регіональне телебачення.

Тематично-змістовний огляд, аналіз, осмислення новинних передач телеканалів Вінниці, Дніпропетровська, Львова, Сум, Харкова і Автономної Республіки Крим передбачає з'ясування професійного рівня і обсягу висвітлення абсолютних, національних, громадянських, сімейних, особистих цінностей і психологічного, культурного, територіального, історичного і політичного вимірів національної ідентичності [4, с. 21].

Зазначаємо одразу, що тематична і змістовна насиченість новин, їхня зображально-текстова напруженість і ненапруженість у прямій залежності від суспільно-політичної ситуації в області, Україні і світі. Однак цінності працівників телебачення не завжди, навіть часто не збігаються із суспільними, всеукраїнськими цінностями і мораллю. Водночас тележурналісти можуть свідомо чи мимоволі надавати більшого значення одним фактам, подіям, явищам і знижувати значення інших, навіть суспільно важливих.

Оцінюючи новинні випуски регіональних телеканалів України, беремо до уваги відмінності історичного розвитку, які також породжують нинішні особливості. Приміром, 2 липня 2012 року спільною темою для Львівських (ОДТРК, Новий канал, 24-й канал, ЗІК) харківських (Simon, ОДТРК, 7 канал), кримських (Чорноморська ТРК, Неаполь, ДТРК Крим) телеканалів були спортивні події. Львівські та харківські глядачі з усіх каналів довідалися про закриття XIV футбольного чемпіонату Європи (Євро-2012). Про 17-й міжнародний фестиваль „Земля. Театр. Діти”, на який з'їхалися 500 учасників з Росії, України та Естонії, парусний чемпіонат у Феодосії, змагання із спортивних танців у Судаку поінформували кримські телеканали. Усього на спортивну тематику було 11 телевізійних сюжетів.

Відкрили для огляду реставровані батальні полотна Мартіно Альтамонте (Львівська ОДТРК, ЗІК); львів'яни вшанували пам'ять директора Галереї мистецтв, Героя України Бориса Возницького (24-й канал); для ремонту закладів культури потрібні кошти меценатів (харківська ОДТРК). З питань культури було 5 повідомлень. Новий канал, ЗІК, 24 канал (Львів) розповіли про акцію молодіжних організацій міста перед обласною держадміністрацією проти законопроекту Колесніченка–Ківалова „Про засади державної мовної політики”. Два матеріали на цю тему прозвучали на хвилях „Волны” Чорноморської ТРК: один про пікетування Верховної Ради України (гасло „Ні – розколу України!”), а другий про траурний марш (похорон Конституції) об'єднаної опозиції в Сімферополі. Але ні харківські телеканали, ні львівська ОДТРК жодним словом не згадали новий захват на державність української мови і легітимізацію російщення в Україні. Натомість у трьох сюжетах телеканалів Харкова брав участь голова облдержадміністрації М. Добкін, у двох – міський голова Г. Кернес. Успішної роботи податківцям бажав В. Янукович у новинних випусках Харківської ОДТРК та ДТРК Крим. Харківська ОДТРК повідомила також про зустріч М. Азарова з головою Адміністрації російського президента Сергієм Івановим. 7-й канал привернув увагу до дітей з неблагополучних сімей. ДТРК і 7-й канал (Харків) розповіли про притулки для утримання тварин. Ні одного сюжету не було на жодному телеканалі з питань промисловості, будівництва, новітніх технологій, досягнень науки. У новинах 9-ти із 10-ти названих телеканалів йшлося про трагічно-драматичні випадки (смерть, каліцтво, пошук злочинців, покарання, підтоплені присадибні ділянки тощо). Три сюжети про-

звучали стосовно проблем водопостачання. Про те, що гадюка вкусила 8-річну дитину повідомили три Львівські канали. Але для глядачів досі невідомо, якої статі насправді була та дитина, бо Новий канал і 24-й канал поінформували, що то була дівчина зі Сколівщини, а журналіст ЗІКу сказав, що то був хлопчик з цього ж гірського району. Лише Львівська ОДТРК згадала про 105-ту річницю від дня народження видатної по-статі української національно-визвольної боротьби генерал-хорунжого УПА, Героя України Романа Шухевича.

І науковці, і журналісти-практики різними словами, але слушно наголошують, що новини є важливим компонентом у житті індивідуума, громади, суспільства, держави. Однак регіональні медіа, конкуруючи в умовах невеликих територій та однакових подій, досить часто вибирають функцію хлопчиків-помагаїв, не дотримуються стандартів творення новинної продукції. Погоджуємося з професором Сергієм Демченком, що ситуацію одноманітності, трафаретності породжує відсутність належної кваліфікації, боязнь вийти за межі звичного, відомого комунікаційного поля, не знаючи, як відреагує аудиторія на неординарну тему. Тому регіональні телеканали здебільшого пропонують одні й ті ж теми, аналогічних дійових осіб. Система комунікації залишається незмінною і прогнозованою.

Сергій Демченко слушно пропонує виходити за межі звичного, шукати резонанс-не, що дасть можливість „спалахнути”, „прозвучати”, „прогриміти”, „засвітитись” [6, с. 300]. Наголошуємо, що для цього потрібно створювати професійні умови для інтелектуальної продуктивної комунікації. Адже новини сьогодні – це своєрідний фронт боротьби влади та засобів масової інформації. „Саме стрічки інформаційних агентств є місцем розміщення замовної інформації. Саме новинних програм стосувалися (темники Медведчука – П. Д.) і стосуються тіньові розпорядження влади про „правильний ракурс” тої чи іншої події” [11].

Аналіз новинних випусків „На часі” і „Тиждень” сумських телеканалів РТС і Відіком, „Новини” і „Панорама життя” вінницьких телеорганізацій ВДТ і Вінниччина, „Новини” ДТРК Крим за 3 лютого 2013 року свідчить, що на той час їхні новини головно мали обслуговуючий характер. У 3-х сюжетах із 11-ти одного новинного випуску „На часі” головну роль відігравав голова Сумської облдержадміністрації Юрій Чмирь: то він ставить завдання підопічним вивести Сумщину на рівень 5-ти найкращих областей України, то привозить звістку з Києва, що Українська академія банківської справи залишається надалі в Сумах, то обіцяє суворо перевіряти роботу лікарів, бо на них скаржаться пацієнти. Двічі прославила Ю. Чмиря в одному випуску „Тижня” телекомпанія Відіком. До речі, журналісти цих телеканалів, як і деяких інших, голову обласної державної адміністрації називають губернатором, хоч в Україні немає губерній, а міського голову – мером.

Телекомпанія ДТРК Крим тричі повідомляла в одному випуску новин, де побував, кого посварив, що пообіцяв зробити прем'єр-міністр Автономної Республіки Крим Анатолій Могильов. Вінницькі глядачі мали можливість за один вечір поспілкуватися не лише з головою обласної державної адміністрації Іваном Мовчаном (двічі), головою обласної ради Сергієм Татусем, міським головою Володимиром Гройсманом, а й

з Прем'єр-міністром України Миколою Азаровим, який повідомив, що Кабмін готує новий законопроект про врегулювання торговельних відносин в Україні. Про окремі фрагменти діяльності голови Харківської облдержадміністрації Михайла Добкіна систематично розповідає 7-й канал та ОДТРК.

Телевізійний канал ВДТ (м. Вінниця) 4 лютого 2013 року повідомив, що під час зустрічі з журналістами області Прем'єр-міністр Микола Азаров наполегливо переконував працівників ЗМІ, що треба подавати достовірну інформацію про те, над чим працюють керівники області, уряд держави. „Ми не просимо нас хвалити, але потрібно шукати позитивні факти про реформи, зміни у житті суспільства, які здійснюються під урядовим керівництвом, а також показувати недоробки, на які влада повинна звертати увагу. Потрібно весь час пам'ятати, що свобода слова не означає розповсюдження замовних матеріалів у ЗМІ”. Важко щось заперечити Прем'єрові. Але події 30 листопада 2013 року, коли „правозахисники” жорстоко побили і розігнали юнаків і дівчат з Майдану Незалежності, які мирно і справедливо вимагали від Президента України підписати Угоду про асоціацію з Європейським Союзом, свідчать про аморальність, облудність керівників держави, адже без їхнього відома не пролилася б кров молодих українських патріотів.

Після цієї трагічної „кривавої суботи” М. Азаров цинічно переконував закордонних дипломатів, мовляв, на Майдані були лише професійні провокатори. Цю безпардонну заяву транслювало не лише центральне телебачення, а й з десяток регіональних телеканалів. Блюзнірство М. Азарова розвінчує і той факт, що серед мирних протестувальників були також студенти (а не професійні провокатори – П. Д.) факультету журналістики Львівського національного університету імені Івана Франка.

Студент 2-го курсу Юрій Ромась, роздумуючи над темою „Євромайдан у моєму житті”, написав: „Отримавши більше шоку, ніж ударів 30 листопада 2013 р., я був вбитий морально. Невже в моїй країні не залишилося нічого демократичного, нікого, хто б заступився за звичайних громадян? Утікаючи по Хрещатику від звірів у формі, мені довелося зірвати національну символіку, щоб мене не ідентифікували. Цей момент я ніколи не забуду. Біжучи у своїй країні, яку люблю безмежно, втомлений, побитий, рятуючи себе, зриваю з плеча синьо-жовту стрічку і серце розривається... Хотілося зупинитися, впасти і більше не вставати...”

Повернувся до Львова на декілька днів, відпочив і знову – до Києва. Цього разу Майдан був зовсім іншим. Не тільки за кількістю на ньому людей чи переоблаштуванню наметів і сцени. Тепер на ньому пахло не тільки гарячою кашею, пахло – Перемогою. Цей запах має розійтися по всій державі, дійти до кожного українця, пробудити у ньому апетит людської і національної гідності, який неможливо втамувати... Слава Україні!”

У всіх проаналізованих новинних випусках телекомпаній Вінниці, Львова, Сум, Харкова, Автономної Республіки Крим є також місце для представників влади нижчих ланок, які повідомляють про плани своєї роботи, лише інколи про результати. Однак такі сюжети є частіше звітами, а не цікавими, важливими новинами, про які треба вміти розповісти з „родзинкою”. Приміром, у сюжетах до 95-річчя героїчної битви українських студентів під Крутами з московськими загарбниками не було якоїсь нової

інформації щодо історичної ситуації учасників бою (ВДТ – Вінниця, ОДТРК – Львів). Програма „Про тиждень” (ЛОДТРК) повідомила про цікавий виступ у Львівській опері соліста Дюссельдорфської опери Костянтина Ріттеля-Кобилянського. Але бракувало одного речення: про місце народження актора, адже він українець. Композиційно не продумані сюжети про відкриття на кафедрі журналістики Сумського державного університету навчальної телестудії.

„На зимових іграх, що відбуватимуться 2014 року в Сочі, Харків представлятимуть 5 спортсменів”. На перший погляд – повідомлено правильно. Але доречніше було сказати, що до української спортивної команди, яка виступатиме в Сочі, будуть входити 5 харківських спортсменів. Деталь. Але таке формулювання свідчить про регіональну харківську та всеукраїнську гордість. Професійно зроблено новинний сюжет про найсильнішого восьмирічного хлопчика Єгора Леоненка в Україні та світі. Він важить 39,5 кілограмів, а піднімає штангу вагою 41 кілограм. Єгор Леоненко гордиться, що українець і живе у Сумах. Викликає позитивну реакцію репортаж з будинку сімейного типу села Кіпут Мостиського району („Про тиждень” ЛОДТРК).

Інформаційна війна, що триває за серця і розум українців, є серйозною перешкодою на шляху формування й утвердження національної ідентичності. На озброєнні недругів імперсько-шовіністична настанова російського філософа, історика Г. Федотова, який наголошував: „Мы присутствуем при бурном и чрезвычайно опасном для нас процессе: зарождении нового украинского национального сознания, в сущности новой нации. Она ещё не родилась окончательно, и её судьбы еще не предопределены. Убить её невозможно, но можно работать над тем, чтобы её самосознание утверждало себя как особую форму русского сознания” [5, с. 195]. Особлива форма російської свідомості українців – це „малоросійство, манкурство, хахлуйство, яничарство” (В. Лизанчук). Темп життя сучасної людини такий напружений, що найчастіше вона просто не має часу по-справжньому замислитися над цим. Величезний духовний та смисловий потенціал, який є в Україні, покликаний також розкривати регіональні телевізійні канали.

Аналіз новинних випусків ТРК Академ TV, Відіком, ОДТРК із Сум за період з 12 по 18 травня 2014 року свідчить, що частина місцевих телевізійних працівників ще не зовсім усвідомила особливості української проблеми в сучасну історичну добу. За тиждень в ефірі показано лише 6 телевізійних сюжетів, пов’язаних з АТО, – 5 з них у програмі „На часі” обласної державної телерадіокомпанії: „У Маріуполі вихідні минули в жалобі. 9 травня там почалася антитерористична операція. Під час протистояння між терористами та силовиками загинуло семеро військових. Містом курсували БТРи із російськими триколорами. Із вікон своїх помешкань їх фільмували місцеві жителі. Під міськраду Маріуполя диверсанти підігнали захоплену в українських військових бронєодиницю та підпалили. Днем пізніше проросійські снайпери вбили командира Дніпропетровської бригади територіальної оборони Сергія Демиденка, а потім познущалися над його тілом. Постріли чули в різних частинах міста. Є поранені серед мирних жителів” (12.05.2014 р.). „Підняти бойовий дух підлеглим до Слов’янська приїхав начальник УМВС України у Сумській області Анатолій Річкаль” (13.05.2014 р.). „Вночі відбулася масштабна операція. Українські військові повернули собі раніше

захоплені сепаратистами блокпости. Російські бойовики захоплюють ОВК №109 в Красному Лучі (Луганська обл.). Про це повідомив голова комітету виборців Олександр Черненко на своїй сторінці в соцмережі. Нагадаємо, це вже не перший випадок нападу на виборчком. У Донецькій області люди бояться працювати у виборчих комісіях через загрозу життю”.

„Ситуація в Краматорську залишається напруженою. Силові протистояння між про-російськими бойовиками та українськими вояками посилюється. За інформацією ЗМІ, бій був на околиці села Староварварівка, в 30 кілометрах від Краматорська. Силовики намагалися ліквідувати групу озброєних людей, що засіли в лісі. Передбачається, що мова йде про знищення того угруповання, яке у вівторок у сусідньому Слов’янському районі влаштувало засідку на українських десантників, в результаті чого загинуло шість українських військовослужбовців. Бойові дії докотилися до Олександрівського району, який межує з Дніпропетровською та Харківською областями. Дорога зі Слов’янська на Харків перекрита. Стало також відомо про трьох захоплених у полон терористів українськими військовими”.

У цьому ж новинному випуску „На часі” за 15 травня 2014 р. ведуча Юлія Демет’єва повідомила: „Сумчани зібрали для 27-го арtpолку більше 200 тисяч гривень. Гроші надійшли на рахунок благодійного фонду, який допомагає нашим військовим. За кошти небайдужих купили обмундирування, харчі та медикаменти, побутові товари і запчастини для машин. Також виділили допомогу сім’ям службовців, які загинули під час маршу 13 квітня. Відновили більше 30 одиниць військової техніки”.

„Усю ніч на 16 травня на околицях Слов’янська продовжувалася перестрілка. Від снарядів страждають не лише сторони протистояння, а й мирне населення. Терористи обстріляли аеропорт під Краматорськом та напали на знімальну групу „5 каналу”. Учора сепаратисти захопили інкасаторську машину. Перевозили 1,5 мільйона гривень. У східних регіонах напади на відділення банків непоодинокі, пошкоджено або зруйновано більше сотні банкоматів. Збитки – більш ніж на 13 мільйонів гривень” (16.05.2014 р.).

В інформаційному звіті про сесію Сумської міської ради кореспондент ТРК Академ TV Анатолій Кравченко повідомив, що „розпочалася сесія хвилиною мовчання у пам’ять про Олександра Оніщенка, співробітника „Альфи”, який загинув під час антитерористичної операції під Слов’янськом” (14.05.2014 р.). Натомість ця телерадіокомпанія весь новинний випуск „Об’єктива” (чотири сюжети) 12 травня 2014 року присвятила 69 річниці Перемоги над нацистською Німеччиною. „Новини” телерадіокомпанії Відікон повідомили, що вшанувати учасників Другої світової війни до Меморіалу слави прийшло більше 4 тисяч людей. Багато – з новим символом Перемоги – червоним маком. „Для мене це символ України, нової України, оновленої України, яка, я думаю, вистійть у цьому безладі”, – зазначив сумчанин Валентин Сидоренко.

Передача „На часі” ОДТРК розповіла про марш миру в Охтирці та марш єдності в Сумах. Кількасот прихильників акції „Пам’ятай ім’я своє” з фотографіями загиблих родичів урочистою ходою дійшли до Меморіалу слави. Там приєдналися до тих, хто вітав ветеранів з новою символікою (12.05.2014 р.).

Студенти-журналісти зібрали спогади свідків Другої світової, видали книжку та створили 18 відеосюжетів патріотичної тематики, які передадуть школам та бібліоте-

кам (ОДТРК, 13.05.2014 р.). Загалом було вісім новинних повідомлень про відзначення Дня Перемоги.

У 10-х телевізійних новинних випусках висвітлювали різноманітну тематику з життя дітей, підлітків, юнацтва та у 5-х йшлося про молодіжні справи. Приміром, ведучий передачі „Новини” (Відікон) повідомив: „Крим у складі України”. Так виглядає карта, яку малеча разом із батьками виклали у дитячому парку „Казка”. Кожен учасник флеш-мобу прийшов висловити громадянську позицію за єдину і цілісну Україну. Адже сумчани не на жарт стурбовані ситуацією на рідній землі. Запевняють, тільки разом – українці – сила і міць. До протесту проти путінських амбіцій міг приєднатися кожен бажаючий та разом скласти з пазлів монолітну карту нашої держави.

ЖІНКА 1: Дуже хвилююся за долю своєї онучки, за долю усіх дітей, які в Україні і не тільки.

КОР.: А Крим – Україна?

ЖІНКА 2: Так. Крим – це Україна!

ЖІНКА 3: Крим наш! (12.05.2014 р.)

Координатори проекту „Прийди на вибори – захисти державу” запросили на акцію батьків з дітьми, які писали листи майбутньому Президентові України. Просили підвищення зарплат і пенсій, нижчих цін на ліки і продукти. Олександр Руденко: „Я прошу майбутнього Президента, щоби не було війни, щоби настав мир і Росія зупинила насильство над нами, не прислала танки, БТри на нашу рідну українську землю” (ОДТРК, 12.05.2014 р.). Напередодні міжнародного дня сім’ї зроблено підсумки конкурсу дитячого малюнка на тему „Рідний край”, на якому було більше 200 робіт (Академ TV, 15.05.2014 р.). У галереї фотоклубу „Імпульс” відкрили експозицію дитячої фотографії „Чудово різні” (Відікон, 15.05.2014 р.). До Сум з’їхалися школярі зі всіх районів області та привезли з собою різні рушники, вишиванки, старовинні ляльки та інші цікаві вироби, щоби глибше пізнати історичну етнографію (ОДТРК, 12.05.2014 р.). „Слава Україні! Героям Слава!” з такими гаслами студенти-педагоги ходили містом. „Ми хотіли підкреслити, що ми українці, ми за єдину, соборну Україну”, – пояснила Ольга Марченко (ОДТРК, 15.05.2014 р.).

З інформаційної програми „На часі” телеглядачі довідалися, що Валентина Глушко виховала 23 дітей: 20 прийомних і 3 своїх. Письменник і гуморист Григорій Єлишев відзначив 40 років творчої діяльності. Про одну і ту ж подію розповідали у новинах ТРК Академ TV, Відікон, ОДТРК: оновили автопарк екстреної медичної допомоги. За кошти держбюджету для області придбали 34 карети „швидкої допомоги”, підсумували роботи нового виконкому міської ради за два місяці, міська рада не зменшила пільгу по сплаті податків і зборів, що надходять до міського бюджету, публічному акціонерному товариству „Сумихімпром”.

Про 82-міліметрову міну часів Другої світової війни, яку знайшов у річці на Ромнищині підводний польовальник, телевізійні канали розповіли 14, 15, 16 травня 2014 року. Мовилося про вибори Президента, голови міської ради, довибори депутатів обласної ради, виставку міжрегіональної і зовнішньоекономічної співпраці „Слобожанський міст”, трагічно-драматичні випадки, пожежі, шахрайство тощо.

В окремих новинних повідомленнях неправильні акценти. Наприклад, у репортажі про відзначення Дня матері очільник Сумського обласного осередку Конгресу української інтелігенції Віктор Казбан, розповідаючи про видагних жінок України-Русі, назвав княгиню Ольгу патріоткою України і Росії. Коментувати обширно – зайве. Але підкреслюємо, що ні Московії, ні Росії в той час, коли володарювала на Русі княгиня Ольга, в природі не було. Дещо скептичним виявився репортаж про жовто-блакитну прапороманію у Сумах, розфарбовування мостів, споруд у жовто-блакитний колір. Слушною є думка головного архітектора Сум Володимира Білова, що патріотизм потрібно висловлювати в естетичний спосіб, дотримуючись нормативних вимог. Однак висловлювання журналістки про сумську прапороманію та жовто-блакитну українізацію дещо насторожує.

В сучасних умовах загострення інформаційної війни, яка переросла у військову агресію Російської Федерації проти України, по-новому осмислюються, уточнюються, доповнюються стандарти журналістської праці загалом і працівників регіональних телеканалів зокрема, бо це пов'язано із суспільно-політичними ситуаціями, морально-психологічним станом мешканців кожної області. Свідченням цього є також щоденні випуски телеканалів у Львові та Харкові.

Для моніторингу було обрано час з 19 по 23 січня 2015 року, коли конфлікт на Сході України був у гострій стадії, стартувала четверта хвиля мобілізації, переселенців з Луганська та Донецька евакуювали до Харкова та Львова. Власне ще й з цих міркувань для дослідження обрали ці міста. З 75 новин, які подав упродовж тижня харківський телеканал „Сімон”, 48 – мали негативне забарвлення. Щодня випуски харківських новин починались зі слів „потерпіли від теракту, пролунав вибух, у центрі міста вбили адвоката, через агресію Росії економіка втратила..., смертельне ДТП, можуть залишитись без даху над головою тощо”. Суттєво не відрізнялась ситуація і у Львові – з 87 новин за тиждень у головних новинах на ТРК „Люкс” 42 – мали негативне забарвлення. Серед подій, що редакція їх оприлюднювала, більшість починалася словами, які могли викликати агресію, – „вбили і викинули, квитанція за садок зростає аж на 70 відсотків, вчителі та медики без зарплати, інформаційна війна і приниження, прибули поранені бійці, вийшли на дорогу через погану дорогу, освітній колапс тощо”.

Тематично змістова насиченість новинних випусків регіональних телеканалів залежить також від відстані до території, де тривають бойові дії. Приміром, у новинах Дніпропетровської обласної державної телерадіокомпанії (прифронтна зона) з 9 по 14 лютого 2015 р. показано 26 сюжетів на різні теми, які безпосередньо пов'язані з АТО. Кожний випуск починався повідомленням міжнародного та загальноукраїнського характеру: зустріч канцлера Німеччини Ангели Меркель і Президента США Барака Обами, засідання контактної групи з мирного врегулювання конфлікту на Сході України, переговори нормандської четвірки, зустріч лідерів країн Німеччини, Франції, України і Росії у Мінську тощо.

Наступні теми: до військового шпиталю привезли поранених із зони АТО, ввіймали шпигуна – завербованого інформатора так званої ДНР, перевіряли дієздатність бомбосховищ, запрацював броньований шпиталь, знову зустрічали переселенців з Донецька, Горлівки і Макіївки, допомога Дніпропетровській повітрянодесантній бригаді, школярі

та молодь відправили українським воїнам 500 валентинок, переселенці-жінки займаються рукоділлям, благодійники з Волині передали дніпропетровським лікарям партію гуманітарної допомоги, для 50-ти дітей із сімей переселенців провели екскурсію визначними місцями міста, у Павлограді для переселенців відкрили перше у місті модульне містечко тощо.

У кожному випуску новин рубрика „Наша тема” про різні аспекти соціальної проблеми. Телеглядачі також побачили інформаційні сюжети про закриття підпільного цеху з виготовлення горілки-фальсифікату, суд над вбивцею молодого подружжя, розправу над опудалами хабарників, продажних політиків і співаків, пікет під обласною радою працівників „Південмашу”, які декілька місяців не отримували зарплату, переможців проєктів з енергозбереження та інші. За тиждень було лише три сюжети з культурної тематики: про презентацію книжки Юрія Андруховича „Тут похований фантомас”, відкриття виставки сучасної кераміки, експозицію фотографій „Мирний Майдан, протистояння, жалоба”.

Беручи до уваги теорію Г. Поченцова про асиметричну відповідь, найкраще застосовувати тактику висвітлювання позитиву, акцентуючи на гідності та патріотизмі тих, хто поруч, кого ми знаємо і хто може бути прикладом для наслідування. Власне новини регіональні й можуть бути якнайкращим інструментом для такої тактики. Серед проаналізованих є й такі – зокрема „Україна відзначає день Соборності і Свободи, Харківщина і Німеччина будуть співпрацювати, на Харківщині збільшилось виробництво молока, ті, що беруть участь у розвитку країни отримали нагороди”. Такий дискурс дає можливість глядачеві вірити, що країна, а разом з нею її громадяни мають перспективу мирного вирішення конфлікту і закінчення війни.

У Львові позитивну альтернативу агресії бачимо з перших речень у деяких телевізійних новинах; до прикладу – „маємо бюджет, святили воду цілим містом, поєднати Львів із Польщею, у фартовому місті вперше приймуть африканців”. Проте зауважимо, що таких тем надто мало, глядач не відчуває балансу між позитивом і негативом. Окрім асиметрії з ухилом до позитиву медіааналітики пропонують використовувати гумор, і у новинах зокрема. На жаль, в проаналізованих нами випусках таких прикладів майже немає, що свідчить про абсолютно зашорене, стереотипне сприйняття журналістами новинного контенту.

Теорія масової комунікації передбачає нав’язування порядку денного, тобто тематично-змістовне наповнення інформаційних повідомлень. Нині особливо загострилася потреба у новинах з позитивним українськоцентричним контентом. До речі, журналісти довго боролися, щоби не бути підставками для мікрофонів. Нині потрібно подолати ерзац-стереотипи „я лише інформую”, бо це призводить до вихолощення медіасередовища, перебирається у свідомість нової генерації журналістів [14]. Тому, коли мовиться про нейтралізацію агресії, – варто виходити за межі звичного і робити неочікувані кроки. Приміром, у головних новинах ТРК „Люкс” з’явилася рубрика „А тим часом...”, яку ведучий оголошує словами „поза війною життя триває і сьогодні ми побували” – місця редакція обирає найнесподіваніші – пологовий будинок, школа, ринок, стадіон і показує, що там відбувалося. Новинам надають певного сенсу.

Відомий дослідник масової комунікації С. Кара-Мурза зазначає, що демократичне суспільство наділяє великими правами працівників мас-медіа, які несуть, у свою чергу,

велику відповідальність перед суспільством. Таким чином, виражаючи і формуючи громадську думку, ЗМІ, з одного боку, акумулюють досвід і волю мільйонів, а з іншого – впливають не тільки на свідомість, а й на вчинки, групові дії людей [9, с. 53]. У дослідженнях Г. Поченцова йдеться про те, що масова комунікація створює для людини своєрідну „іншу реальність”, вплив якої не менш значний ніж вплив об’єктивної реальності [12, с. 134].

Знайдений і оприлюднений журналістом соціально важливий факт інтерпретується у підсвідомості глядача, а відтак, діставши належну оцінку, на свідомому рівні реалізується у вчинках, діях та існує як самодостатня одиниця в сукупності з іншими інформаційними повідомленнями, що творять структуру соціогуманістичних потреб.

Список використаної літератури

1. Бочковський О. І. Українська журналістика на тлі доби (історія, демократичний досвід, нові завдання) / О. І. Бочковський, С. Сірополко. – Мюнхен, 1993. – 204 с.
2. Владимиров В. М. Журналістика, особа, суспільство: проблема розуміння : монографія / В. М. Владимиров. – Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2003. – 272 с.
3. Вовканич С. Й. Духовно-інтелектуальний потенціал України та національна ідея / С. Й. Вовканич. – Львів : Вид-во ЛБА, 2001. – 540 с.
4. Гібернау М. Ідентичність націй / М. Гібернау. – К.: Темпора, 2012. – 304 с.
5. Гусейнов Г. Исторический смысл политического космоязычия / Г. Гусейнов // Знамя. – 1992. – № 9. – С.190–201.
6. Демченко С. В. Масова комунікація як чинник формування громадянського суспільства в незалежній Україні (глобальне і національне): монографія / С. В. Демченко. – Дніпропетровськ: Вид-во Маковецький, 2009. – 368 с.
7. Дябога І. Трилогія про пресу України після відновлення незалежності / І. Дябога // Засоби масової інформації й утвердження державного суверенітету України : зб. матер. наук.-практ. конф. – Львів : Вид-во „Світ”, 1993. – С. 23–32.
8. Івшина Л. Євген Головаха: Все зміниться, коли навчимося бачити альтернативу / Л. Івшина, Н. Ромашова, О. Яхно // День. – 2009. – 4 листоп.
9. Кара-Мурза С. Г. Манипуляція сознанием / С. Г. Кара-Мурза. – К. : „Ориани”, 2000. – 448 с.
10. Миронченко В. Я. Основи інформаційного радіомовлення : підручник / В. Я. Миронченко. – К. : ІЗМН, 1996. – 440 с.
11. Попелюшко О. Роман Недзельський: Новини є брендом телеканалу ТВІ / О. Попелюшко. – День. – 2013. – 7–8 берез.
12. Почепцов Г. Г. Теорія комунікації / Г. Г. Почепцов. – К. : Наукова думка, 1996. – 239 с.
13. Різун В. В. Теорія масової комунікації: підруч. для студ. галузі 0303 „Журналістика та інформація” / В. В. Різун. – К. : „Видавничий центр „Просвіта”, 2008. – 260 с.
14. Свентах А. „Симптоми” глобального цинізму / А. Свентах // День. – 2015. – 5–6 черв.
15. Томак М. „Новини для барбоса” / М. Томак // День. – 2008. – 12 верес.
16. Харрис Р. Психологія масових комунікацій / Р. Харрис. – С.Пб. : Прайм-Еврознак, 2002. – 448 с.
17. Холод О. М. Комунікаційні технології : підручник / О. М. Холод. – К. : КиМУ, 2012. – 263 с.
18. Шульц Вінфрід. Новина / Вінфрід Шульц // Публіцистика. Масова комунікація. Медіа-енциклопедія / за заг. ред. В. Ф. Іванова. – К. : Академія української преси, Центр вільної преси, 2007. – С. 502–537.

Стаття надійшла до редколегії 12.09.15

Прийнята до друку 19.10.15

THEMATIC AND SEMANTIC FILLING OF REGIONAL NEWS CHANNELS

Paraskoviya Dvorianyn

*Ivan Franko National University of Lviv,
Generala Chuprynyk Str., 49, 79044, Lviv, Ukraine,
e-mail: kafradioiteleb@ukr.net*

Has been considered and analyzed a dozens of regional television newscasts of Autonomous Republic of Crimea, Vinnytsia, Dnipropetrovsk, Lviv, Sumy and Kharkiv for the 2012 – 2015 years. Has been established that the thematic and semantic news fullness, their figurative-text tensions and looseness much depend on the socio-political situation in the region, Ukraine and the world.

It is proved that the communication and information process should be such as that each of the mass audience could easily understand the meaning of information, understand the sources of information, the possible consequences of perception and consciously take a decision and act on their own responsibility.

It is emphasized that the news information should be considered as national spiritual and intellectual value that in a democratic society freely pulsates vertically – from generation to generation, and horizontally – at the level of one generation or person. Conscious and active acceleration of truthful information movement called information mobility of the nation.

Expressing and creating individual and civic opinion, regional television, on the one hand, accumulates experiences and the will of millions, and the other - affects not only the mind but also in behavior and group actions of people. Founded and published by journalist the socially important fact is interpreted in the subconscious of the viewer and then, having received a proper assessment on the conscious level realized in actions and exists as a self-contained unit with other informational messages that create the structure of socio humanistic needs of recipients.

Key words: Regional TV, news, socio-political situation, national citizenship, socio humanistic needs of recipients.